

**ДСНС України
ІНСТИТУТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ
ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ**

Кафедра організації заходів цивільного захисту

Цивільний захист в сучасних умовах

Київ 2018

Навчальні питання

Вступ. Сучасні загрози в світі та Україні

1. Державна політика у сфері цивільного захисту (ЦЗ) України

1.1. Структура та завдання Єдиної державної системи ЦЗ (ЄДСЦЗ) України

1.2. Органи управління та режими функціонування ЄДСЦЗ

2. ДСНС України в структурі ЦЗ держави

2.1. Структура та завдання ДСНС. Сили цивільного захисту

2.2. Організація ліквідації НС державного та регіонального рівня

2.3. Міжнародне співробітництво у сфері ЦЗ

2.4. Реформування системи захисту населення і територій в сучасних умовах

3. Інститут державного управління у сфері цивільного захисту в системі освітянської діяльності

3.1. Напрямки освітянської діяльності Інституту

3.2. Використання сучасних методів та форм навчання

3.3. Безпека життєдіяльності населення

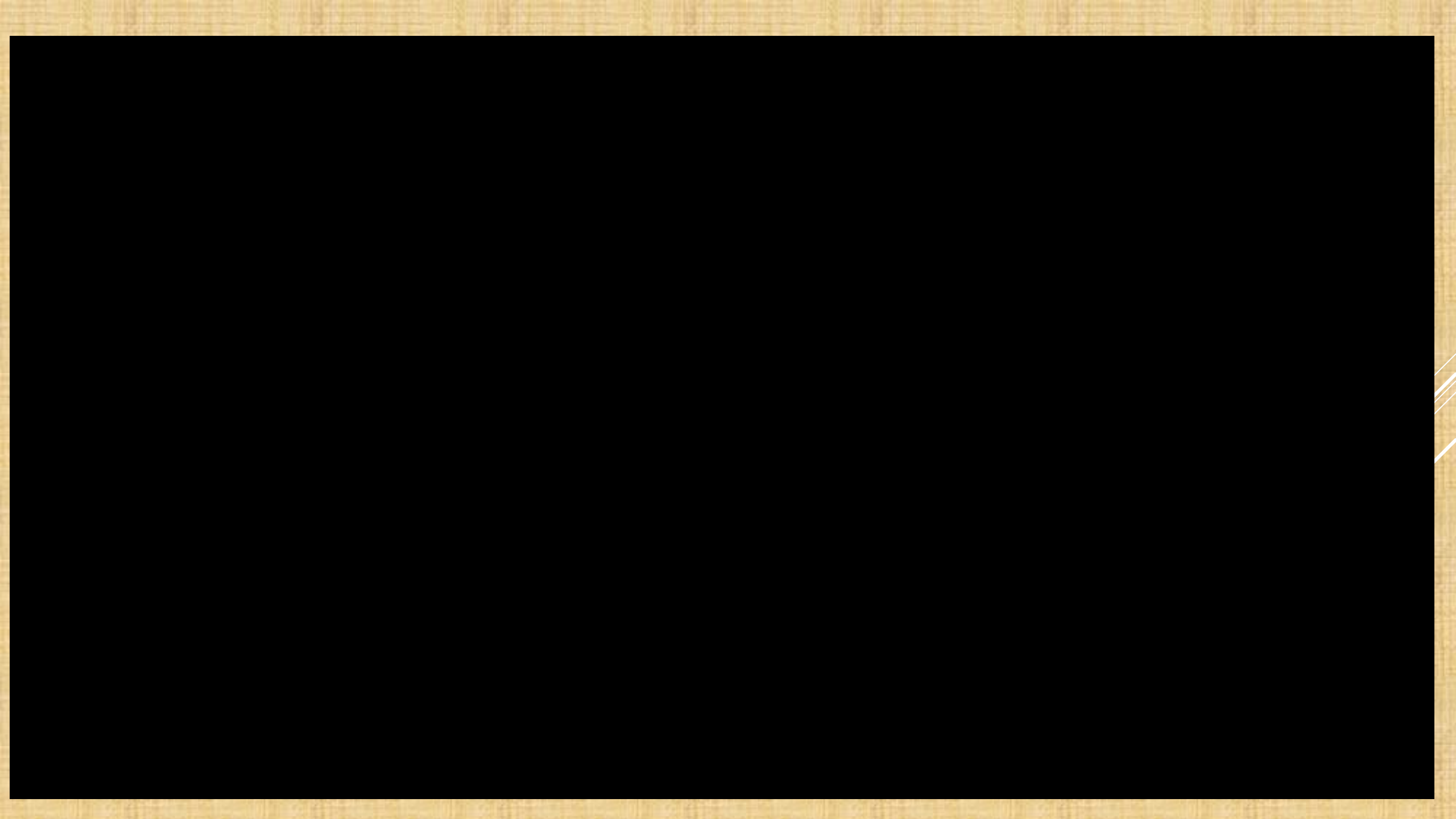
ЛІТЕРАТУРА

1. ЗУ від 2.10.12. № 5403_VI “ Кодекс ЦЗ України ”.
2. ЗУ від 16.03.2000. №1550-XIV "Про правовий режим надзвичайного стану".
3. Закон України від 12.05.2015 №389-VIII «Про правовий режим воєнного стану».
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 09.01.2014 № 11 «Положення про єдину державну систему цивільного захисту».
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 11.03.2015 № 101 «Про затвердження Типових положень про функціональну і територіальну підсистеми ЄДС ЦЗ».
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 23.10.2013 р. № 819 "Про затвердження Порядку проведення навчання керівного складу та фахівців, діяльність яких пов'язана з організацією і здійсненням заходів з питань цивільного захисту".
7. Постанова Кабінету Міністрів України від 26.01.2015 № 18 «Про Державну комісію з питань техногенно-екологічної безпеки та НС».
8. Розпорядженням КМУ від 25.01.2017 р. № 61-р “ Стратегія реформування системи ДСНС”.

Сучасні загрози в світі та Україні

Небезпечні події, які мали місце в Україні в 2011 – 2017 р.р.

Надзвичайні ситуації (НС)	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Всього НС	221	212	140	143	148	149	166
НС техногенного характеру	134	120	73	74/ 239	63/ 156	56/ 152	50/ 134
НС природного характеру	77	74	56	59/ 25	77/ 22	89/ 19	107/ 13
НС соціального характеру	10	13	11	10/ 23	8/ 64	4/ 12	9/ 25
Загинуло людей у НС	353	301	253	287	242	183	172
Постраждало людей у НС	985	861	854	680	962	1856	892
Мат. збитки (млрд. грн.) у НС	0,103	0,25	0,35	0,20	0,53	0,27	0,9
Загинуло людей на виробництві	685	623	538	548	375	400	366
Загинуло людей у побуті	41217	40404	39570	40135	34569	31700	31185
Всього загинуло людей	42255	41380	40361	40970	35186	32283	31723

КОНСТИТУЦІЯ УКРАЇНИ

28 червня 1996 року

Стаття 3. Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю.

Стаття 16. Забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи - катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду Українського народу є обов'язком держави.

Стаття 50. Кожен має право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди.

1. Державна політика у сфері ЦЗ України

На 10-ій Міжнародній конференції з цивільного захисту, яка відбулася в Аммані (Йорданія) 3-5.04.1994 р. держави - учасники прийняли Декларацію з цивільного захисту.

*Термін “ **цивільний захист** ” використовується для визначення всіх гуманітарних заходів, спрямованих на захист населення і територій від усіх катастроф та НС природного або техногенного характеру.*

Резолюція ООН № 2034 закликала уряди створити служби цивільного захисту.

Цивільний захист - це функція держави, спрямована на захист населення, територій від НС шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків у мирний час та в особливий період.

Кодекс цивільного захисту України

Структура цивільної оборони Франції

Цивільна оборона Франції

Державна політика у сфері ЦЗ - сукупність основних напрямків і способів діяльності держави, спрямованої на забезпечення безпеки та захисту населення і територій, матеріальних цінностей і довкілля від НС.

Основні напрямки:

створення та постійне вдосконалення системи захисту населення і територій з метою запобігання та ліквідації наслідків НС;

підготовка керівних кадрів ЦЗ та навчання населення діям в умовах НС;

міжнародне співробітництво у сфері ЦЗ у відповідності з чинним законодавством України та укладеними міжнародними угодами.

Принципи цивільного захисту:

гарантування та забезпечення державою конституційних прав громадян на захист життя, здоров'я та власності;

пріоритетності завдань, спрямованих на рятування життя та збереження здоров'я громадян;

максимально можливого, економічно обґрунтованого зменшення ризику виникнення НС;

централізації управління, єдиначальності, підпорядкованості, статутної дисципліни оперативно-рятувальної служби ЦЗ (ОРС ЦЗ), аварійно-рятувальних служб (АРС);

Принципи цивільного захисту:

гласності, прозорості, вільного отримання та поширення публічної інформації про стан ЦЗ;

добровільності - у разі залучення громадян до здійснення заходів ЦЗ, пов'язаних з ризиком для їхнього життя і здоров'я;

відповідальності посадових осіб центральних і місцевих органів виконавчої влади за дотримання вимог законодавства з питань ЦЗ;

виправданого ризику та відповідальності керівників сил ЦЗ за забезпечення безпеки під час проведення АРІНР.

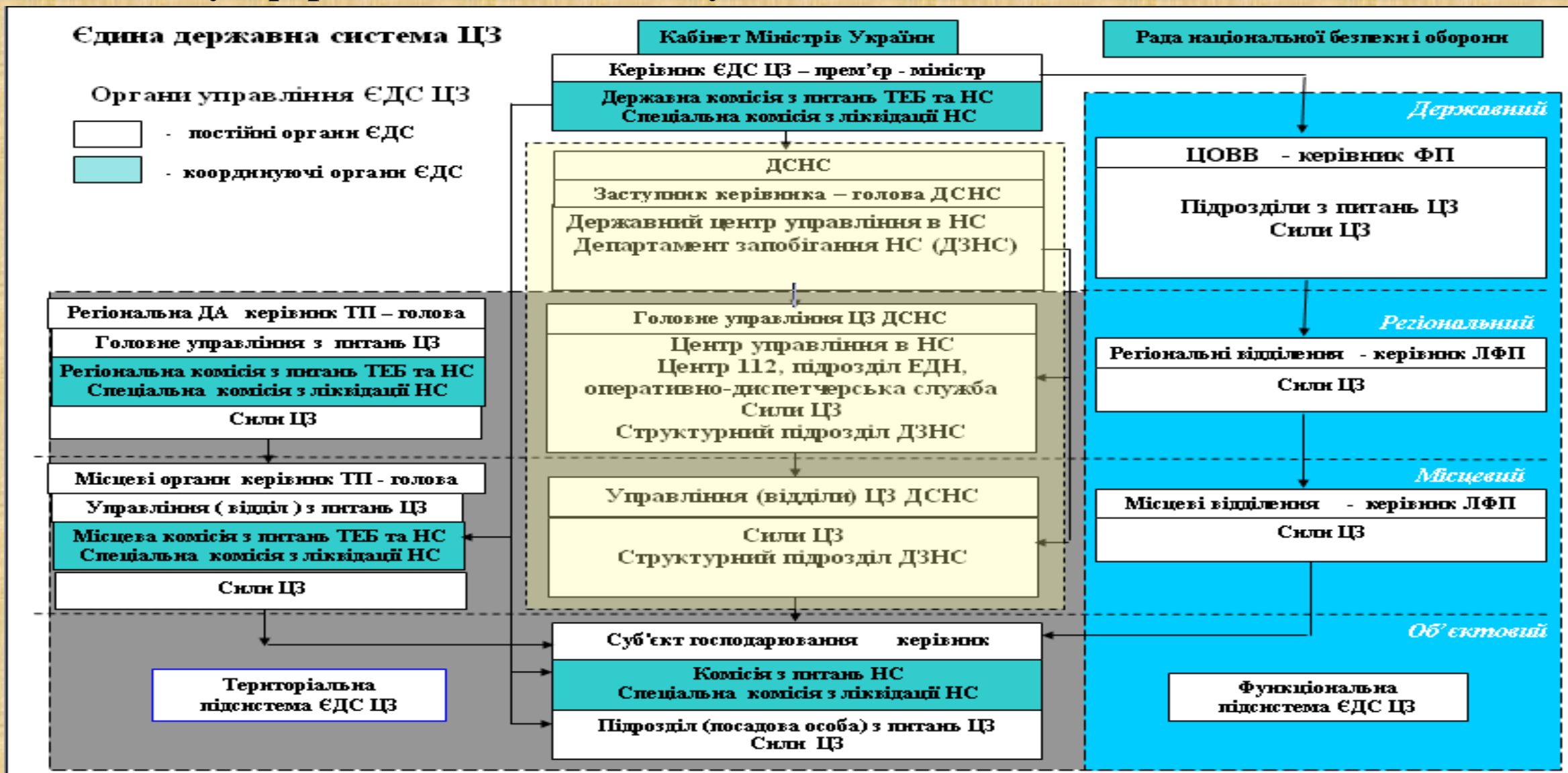

Основні заходи захисту населення і територій від НС

1. Оповіщення про загрозу або виникнення НС
2. Інформування у сфері ЦЗ
3. Укриття населення у захисних спорудах
4. Заходи з евакуації
5. Інженерний захист території
6. Радіаційний і хімічний захист населення і територій
7. Медичний захист, забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення
8. Біологічний захист населення, тварин і рослин
9. Психологічний захист населення
10. Навчання населення діям у НС

1.1. Завдання та структура ЄДСЦЗ

ЄДС ЦЗ - сукупність органів управління, сил та засобів центральних і місцевих органів виконавчої влади, на які покладається реалізація державної політики у сфері цивільного захисту.

Основні завдання ЄДС ЦЗ

забезпечення готовності центральних і місцевих органів виконавчої влади до дій, спрямованих на запобігання і реагування на НС;

створення та раціональне використання **резерву** матеріальних і фінансових ресурсів, необхідних для запобігання і реагування на НС;

навчання населення щодо поведінки та дій у разі виникнення ЦЗ;

забезпечення сталого функціонування суб'єктів господарювання;

прогнозування і оцінка наслідків НС, потреби в силах та ресурсах;

оповіщення і інформування населення про загрозу та виникнення НС;

захист населення у разі виникнення НС;

проведення рятувальних та інших невідкладних робіт щодо ліквідації наслідків НС, організація життєзабезпечення постраждалого населення.

Територіальна підсистема ЄДС ЦЗ

Територіальні підсистеми (ТП) ЄДСЦЗ діють в АРК, областях, містах Києві та Севастополі.

Ланки територіальних підсистем створюються:

**Радою міністрів АРК - у районах АРК;
районними, районними у містах Києві та Севастополі
державними адміністраціями - у районах, районах у містах Києві
та Севастополі;**

**органами місцевого самоврядування - в обласних центрах, у
містах обласного і районного значення.**

**Положення про ланку територіальної підсистеми
затверджується органом, що її створив.**

Кодекс цивільного захисту України

Функціональні підсистеми ЄДС ЦЗ

Функціональні підсистеми (ФП) ЄДС ЦЗ створюються ЦОВВ.

Перелік ЦОВВ, що створюють ФП, визначається Положенням про ЄДС ЦЗ.

До складу функціональних підсистем входять органи управління та підпорядковані їм сили ЦЗ, відповідні суб'єкти господарювання (СГ), які виконують завдання ЦЗ.

Організація заходів ЦЗ у ФП, забезпечення техногенної та пожежної безпеки здійснюються підрозділами з питань ЦЗ, які створюються такими органами у складі їх апаратів.

У ЦОВВ, які не створюють ФП, призначаються працівники з питань ЦЗ, техногенної та пожежної безпеки.

Кодекс цивільного захисту України

Перелік центральних органів виконавчої влади, що створюють функціональні підсистеми ЄДСЦЗ

Мінагрополітики	підсистема захисту сільськогосподарських рослин і тварин (через Держпродспоживслужбу) підсистема охорони і захисту лісів (через Держлісагенство) підсистема запобігання і реагування на НС у сфері рибного господарства (через Держрибагенство) підсистема забезпечення санітарного та епідеміологічного благополуччя населення (через Держпродспоживслужбу)
МВС	підсистема забезпечення публічної (громадської) безпеки і порядку, безпеки дорожнього руху (через Національну поліцію і Національну гвардію)
Мінприроди	підсистема моніторингу навколишнього природного середовища підсистема запобігання та ліквідації НС в зоні відчуження і зоні безумовного (обов'язкового) відселення (через ДАЗВ) підсистема протипаводкових заходів (через Держводагенство)
Мінекономрозвитку	підсистема державного матеріального резерву (через Держрезерв) підсистема запобігання НС і ліквідації їх наслідків в організаціях і об'єктах галузей промисловості
Міненерговугілля	підсистема безпеки електроенергетичного та ядерно-промислового комплексів підсистема безпеки нафтогазового комплексу підсистема безпеки вугільно-промислового комплексу

Перелік центральних органів виконавчої влади, що створюють функціональні підсистеми ЄДСЦЗ

Мінінфраструктури	підсистема запобігання і реагування на загрозу або виникнення НС на залізничному транспорті підсистема запобігання і реагування на загрозу або виникнення НС на морському і річковому транспорті в акваторії торгових портів, організації пошуково-рятувальних робіт в акваторії Чорного і Азовського морів підсистема запобігання і реагування на загрозу або виникнення НС у дорожньому господарстві (через Укравтодор)
Мінрегіон	підсистема безпеки у сфері експлуатації об'єктів житлово-комунального господ.
МОЗ	підсистема медичного захисту населення
МОН	підсистема навчання дітей дошкільного віку, учнів та студентів діям у НС (з питань БЖД)
Міноборони	підсистема запобігання НС і ліквідації їх наслідків у підпорядкованих організаціях, на підвідомчих об'єктах і територіях
Мінкультури	підсистема запобігання НС і ліквідація їх наслідків на об'єктах культури та захист об'єктів культурної спадщини. планування заходів щодо евакуації матеріальних цінностей, що належать до національної культурної спадщини
Мін'юст	підсистема запобігання НС в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах
ДСНС	підсистема реагування на НС, проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт
Держатомрегулювання	підсистема ядерної та радіаційної безпеки

1.2. Органи управління та режими функціонування ЄДСЦЗ

Єдина державна система ЦЗ

Органи управління ЄДС ЦЗ

- - постійні органи ЄДС
- - координуючі органи ЄДС

Кабінет Міністрів України

Керівник ЄДС ЦЗ – прем'єр - міністр
Державна комісія з питань ТЕБ та НС
Спеціальна комісія з ліквідації НС

Рада національної безпеки і оборони

ДСНС

Заступник керівника – голова ДСНС
Державний центр управління в НС
Департамент запобігання НС (ДЗНС)

Державний

ЦОВВ - керівник ФП
Підрозділи з питань ЦЗ
Сили ЦЗ

Регіональна ДА керівник ТП – голова
Головне управління з питань ЦЗ
Регіональна комісія з питань ТЕБ та НС
Спеціальна комісія з ліквідації НС
Сили ЦЗ

Головне управління ЦЗ ДСНС

Центр управління в НС
Центр 112, підрозділ ЕДН,
оперативно-диспетчерська служба
Сили ЦЗ
Структурний підрозділ ДЗНС

Регіональний

Регіональні відділення - керівник ЛФП
Сили ЦЗ

Місцеві органи керівник ТП - голова
Управління (відділ) з питань ЦЗ
Місцева комісія з питань ТЕБ та НС
Спеціальна комісія з ліквідації НС
Сили ЦЗ

Управління (відділи) ЦЗ ДСНС

Сили ЦЗ
Структурний підрозділ ДЗНС

Місцевий

Місцеві відділення - керівник ЛФП
Сили ЦЗ

Територіальна підсистема ЄДС ЦЗ

Суб'єкт господарювання керівник

Комісія з питань НС
Спеціальна комісія з ліквідації НС
Підрозділ (посадова особа) з питань ЦЗ
Сили ЦЗ

Об'єктовий

Функціональна підсистема ЄДС ЦЗ

Режими функціонування ЄДС ЦЗ

Залежно від існуючій або прогнозованої обстановки (техногенної, природної, соціальної або воєнної), масштабу НС за рішенням Президента, КМУ, РМ АРК, РДА, МДА, керівника об'єкту встановлюються наступні режими функціонування ЄДС ЦЗ:

повсякденного функціонування

підвищеної готовності

надзвичайної ситуації

надзвичайного стану

воєнного стану

Режим повсякденного функціонування ЄДС ЦЗ

Режим діє за умов нормальної виробничо-промислової, радіаційної, хімічної, сейсмічної, гідрогеологічної, гідрометеорологічної та пожежної обстановки.

У цьому режимі органи управління і сили ЄДС ЦЗ:

забезпечують прогнозування обстановки, спостереження та контроль за ОПН, а також за гідрогеологічно-небезпечними ділянками територій;

здійснюють цілодобове чергування рятувальних підрозділів;

здійснюють заходи щодо запобігання НС;

забезпечують підготовку органів управління і сил ЦЗ;

організують навчання керівного складу та фахівців ЦЗ і населення діям у НС;

створюють і поновлюють матеріальні резерви для запобігання, ліквідації НС та їх наслідків;

Режим підвищеної готовності ЄДС ЦЗ

Режим встановлюється за рішенням відповідно КМУ, МОВВ, керівників СГ у разі істотного погіршення обстановки, за наявності загрози виникнення НС.

У цьому органи управління та сили ЄДС ЦЗ :

здійснюють, у разі необхідності, оповіщення населення про загрозу виникнення НС;

формують оперативні групи для виявлення причин погіршення обстановки;

запроваджують, у разі необхідності, цілодобове чергування членів комісії з питань ТЕБ та НС і оперативної групи;

посилують спостереження та контроль за ОПН та небезпечними територіями, здійснюють прогнозування можливості виникнення НС та їх масштабів;

приводять у стан готовності наявні сили і засоби реагування та направляють їх, у разі потреби, у район загрози виникнення НС.

Режим надзвичайної ситуації ЄДС ЦЗ

Режим встановлюється у разі виникнення НС, залежно від її масштабу, у межах конкретної території за рішенням відповідно КМУ, МОВВ, керівників СГ.

У цьому режимі органи управління та сили ЄДС ЦЗ:

- здійснюють оповіщення населення про НС та про їх дії ;
- призначають спеціальну комісію, керівника робіт з ліквідації НС, створюють Штаб з ліквідації НС;
- визначають межі території, на якій виникла НС;
- здійснюють постійне прогнозування зони НС та масштабів можливих наслідків, контроль за розвитком НС;
- організують роботи з локалізації і ліквідації НС та її наслідків;
- організують та здійснюють заходи щодо життєзабезпечення постраждалого населення;
- оперативно доповідають вищим органам управління про розвиток НС та заходи, що вживаються.

Режим надзвичайного стану ЄДС ЦЗ

Встановлюється з метою ліквідація НС державного рівня, нормалізації обстановки, відновлення правопорядку при спробах захоплення державної влади чи зміни конституційного ладу шляхом насильства, створення умов для нормального функціонування органів виконавчої влади.

Вводиться Указом Президента України на строк не більш як 30 діб в Україні і не більш як 60 діб в окремих її місцевостях. Режим підлягає затвердженню ВРУ протягом двох днів після звернення Президента України.

Заходами надзвичайного стану можуть бути:

встановлення особливого режиму в'їзду і виїзду, а також обмеження свободи пересування по території, де запроваджено надзвичайний стан;

обмеження руху транспортних засобів і їх огляд;

посилення охорони громадського порядку та об'єктів, що забезпечують життєдіяльність населення та народного господарства;

заборона проведення зборів, мітингів і демонстрацій, а також видовищних, спортивних та інших масових заходів;

заборона страйків.

Закон України від 16.03.2000. №1550-XIV "Про правовий режим надзвичайного стану"

Режим воєнного стану ЄДС ЦЗ

Режим встановлюється у разі збройної агресії чи загрози нападу.

Основними завданнями ЄДС ЦЗ є:

забезпечення постійної готовності сил і засобів ЦЗ;

оповіщення населення про небезпеки під час ведення воєнних дій;

евакуація населення, цінностей у безпечні райони;

забезпечення населення засобами захисту;

проведення рятувальних робіт, ліквідація пожеж, надання медичної допомоги постраждалому населенню;

здійснення заходів життєзабезпечення населення;

санітарна обробка людей та спеціальна обробка техніки, територій;

участь у заходах з пошуку та знешкодження боєприпасів;

охорона громадського порядку;

здійснення заходів сталого функціонування об'єктів економіки.

Закон України від 12.05.2015 №389-VIII «Про правовий режим воєнного стану».

2. Державна служба України з надзвичайних ситуацій в структурі цивільного захисту держави

Державна служба України з надзвичайних ситуацій (ДСНС) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра внутрішніх справ і який реалізує державну політику у сфері ЦЗ, захисту населення і територій від НС та запобігання їх виникненню, ліквідації наслідків НС, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності АРС, а також гідрометеорологічної діяльності

ПКМУ від 6.12.2015 № 1052 “Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій”

Основні завдання ДСНС

реалізація державної політики у сфері ЦЗ, захисту населення і територій від НС, запобігання їх виникненню, ліквідації наслідків НС, рятувальної справи, гасіння пожеж, пожежної та техногенної безпеки, діяльності АРС, а також гідрометеорологічної діяльності;

здійснення державного нагляду (контролю) за додержанням і виконанням вимог законодавства у сфері НЗ, пожежної та техногенної безпеки, діяльності аварійно-рятувальних служб;

внесення на розгляд Міністра внутрішніх справ пропозицій щодо забезпечення формування державної політики у зазначених сферах;

реалізація в межах повноважень, передбачених законом, державної політики у сфері волонтерської діяльності

ПКМУ від 6.12.2015 № 1052 “ Про затвердження Положення про Державну службу України з надзвичайних ситуацій ”

Сили цивільного захисту

Оперативно-рятувальна служба ЦЗ (ОРС ЦЗ)

Аварійно-рятувальні служби (АРС)

Формування ЦЗ

Спеціалізовані служби ЦЗ

Пожежно-рятувальні підрозділи (частини)

Добровільні формування ЦЗ

Кодекс цивільного захисту України

Основні завдання сил ЦЗ

- проведення робіт та вжиття заходів щодо запобігання НС;**
- проведення аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт (АРІНР);**
- гасіння пожеж;**
- ліквідація наслідків НС в умовах екстремальних наслідків НС;**
- проведення піротехнічних робіт (крім вибухових пристроїв, що використовуються у терористичних цілях), крім територій Збройних Сил України, інших військових формувань;**
- проведення вибухових робіт для запобігання виникненню НС та ліквідації їх наслідків;**
- проведення робіт щодо життєзабезпечення постраждалих;**
- надання екстреної медичної допомоги постраждалим у районі НС і транспортування їх до закладів охорони здоров'я;**
- ліквідації наслідків НС та надання гуманітарної допомоги постраждалим у НС;**
- надання допомоги іноземним державам щодо проведення АРІНР, проведення аварійно-рятувального обслуговування суб'єктів господарювання (СГ).**

Оперативно-рятувальна служба ЦЗ

**ОРС ЦЗ функціонує у системі ДСНС, складається з:
органу управління ОРС ЦЗ - департамент реагування на НС
ДСНС**

**аварійно-рятувальних формувань центрального
підпорядкування;**

**аварійно-рятувальних формувань спеціального призначення;
спеціальних авіаційних, морських та інших формувань;**

державних пожежно-рятувальних підрозділів (частин);

навчальних центрів, формувань та підрозділів забезпечення.

ОПЕРАТИВНО-РЯТУВАЛЬНА СЛУЖБА ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ (ОРС ЦЗ - 9881)

Аварійно-рятувальні служби (АРС)

АРС поділяються на:

**державні, регіональні, комунальні, об'єктові та громадських організацій;
спеціалізовані та неспеціалізовані;
професійні та непрофесійні.**

АРС створюються:

державні — ЦОВВ, НАК “Нафтогаз”;

регіональні — місцевими державними адміністраціями в АРК, області, місті Києві;

комунальні — органами місцевого самоврядування у місті, районі міста, селищі;

об'єктові — керівником , що експлуатує ОПН ;

громадських організацій — громадською організацією згідно із Законом України “ Про об'єднання громадян ”.

АРС, які створені на професійній основі, є юридичними особами.

Перелік центральних органів виконавчої влади, що створюють спеціалізовані служби

Найменування ЦОВВ	Найменування спеціалізованої служби
Мінагрополітики	служба із захисту сільськогосподарських тварин і рослин
Міненерговугілля	служба енергетики
Мінрегіон	інженерна спеціалізована служба та комунально-технічна спеціалізована служба
Мінекономрозвитку	служба торгівлі та харчування технічна спеціалізована служба
Держрезерв	служба матеріального забезпечення
МОЗ	медична спеціалізована служба
Мінінфраструктури	спеціалізована служба транспортного забезпечення
ДСНС разом з <u>Адміністрацією Держспецзв'язку,</u> Держкомтелерадіо	служба зв'язку та оповіщення
МВС	служба охорони громадського порядку
ДСНС	протипожежна спеціалізована служба

2.2. Організація ліквідації наслідків НС державного та регіонального рівня

Ліквідація наслідків НС - проведення комплексу заходів, що включає АРІНР, які здійснюються у разі виникнення НС і спрямовані на припинення дії небезпечних факторів, рятування життя та збереження здоров'я людей, а також на локалізацію зони НС.

У разі загрози виникнення НС залежно від прогнозованих наслідків та можливого рівня НС за рішенням Кабінету Міністрів України, місцевих державних адміністрацій в Україні або у межах конкретної її території тимчасово вводиться **режим підвищеної готовності**.

У разі виникнення НС з тяжкими наслідками за рішенням Кабінету Міністрів України, місцевих державних адміністрацій в Україні або у межах конкретної її території тимчасово вводиться **режим НС**.

Організація робіт з реагування на НС

Для координації дій органів державної влади та органів місцевого самоврядування, органів управління та сил ЦЗ, а також організованого та планового виконання комплексу заходів та робіт з ліквідації наслідків НС:

використовуються центри управління та пункти управління в НС;

утворюються спеціальні комісії з ліквідації наслідків НС;

призначаються керівники робіт з ліквідації наслідків НС;

утворюються штаби з ліквідації наслідків НС;

визначається потреба у силах ЦЗ які залучаються до ліквідації наслідків НС

Кодекс цивільного захисту України

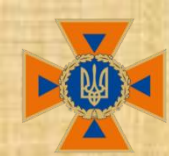
Центри управління в НС

Для управління у режимі повсякденного функціонування суб'єктами забезпечення ЦЗ, координації дій органів управління та сил ЦЗ, здійснення цілодобового чергування та забезпечення функціонування системи збору, оброблення, узагальнення та аналізу інформації про обстановку в районах НС у системі ДСНС, функціонує державний центр та центри управління в НС на регіональному рівні.

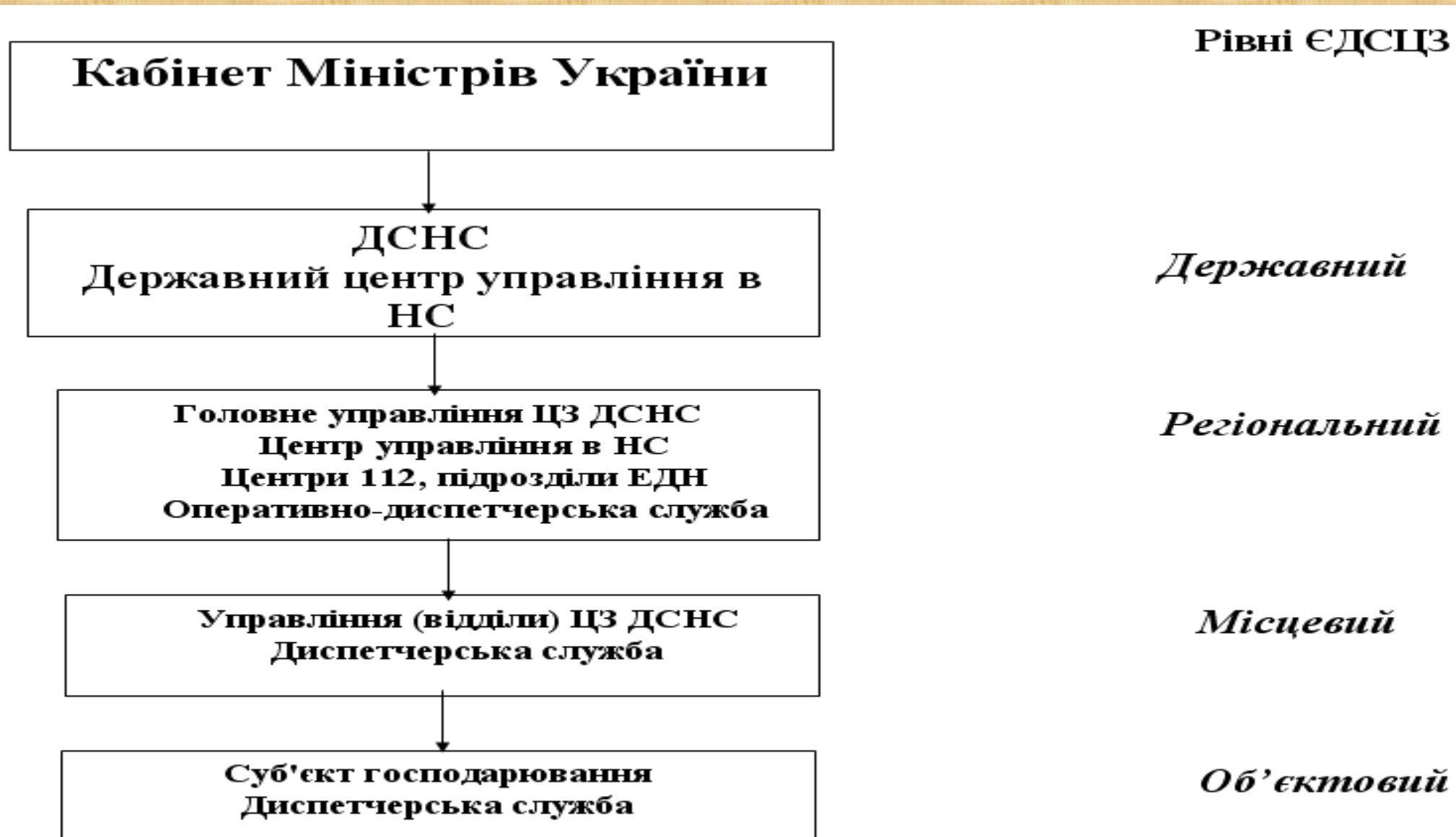
У разі виникнення НС центри управління взаємодіють із штабом з ліквідації наслідків НС і забезпечують його роботу. Розпорядження і вказівки керівника робіт з ліквідації наслідків НС для персоналу таких центрів управління обов'язкові для виконання.

У разі виникнення НС до роботи центрів управління залучаються представники органів державної влади.

Порядок діяльності центрів управління визначається ДСНС.

Центри управління в НС

Пункти управління в НС

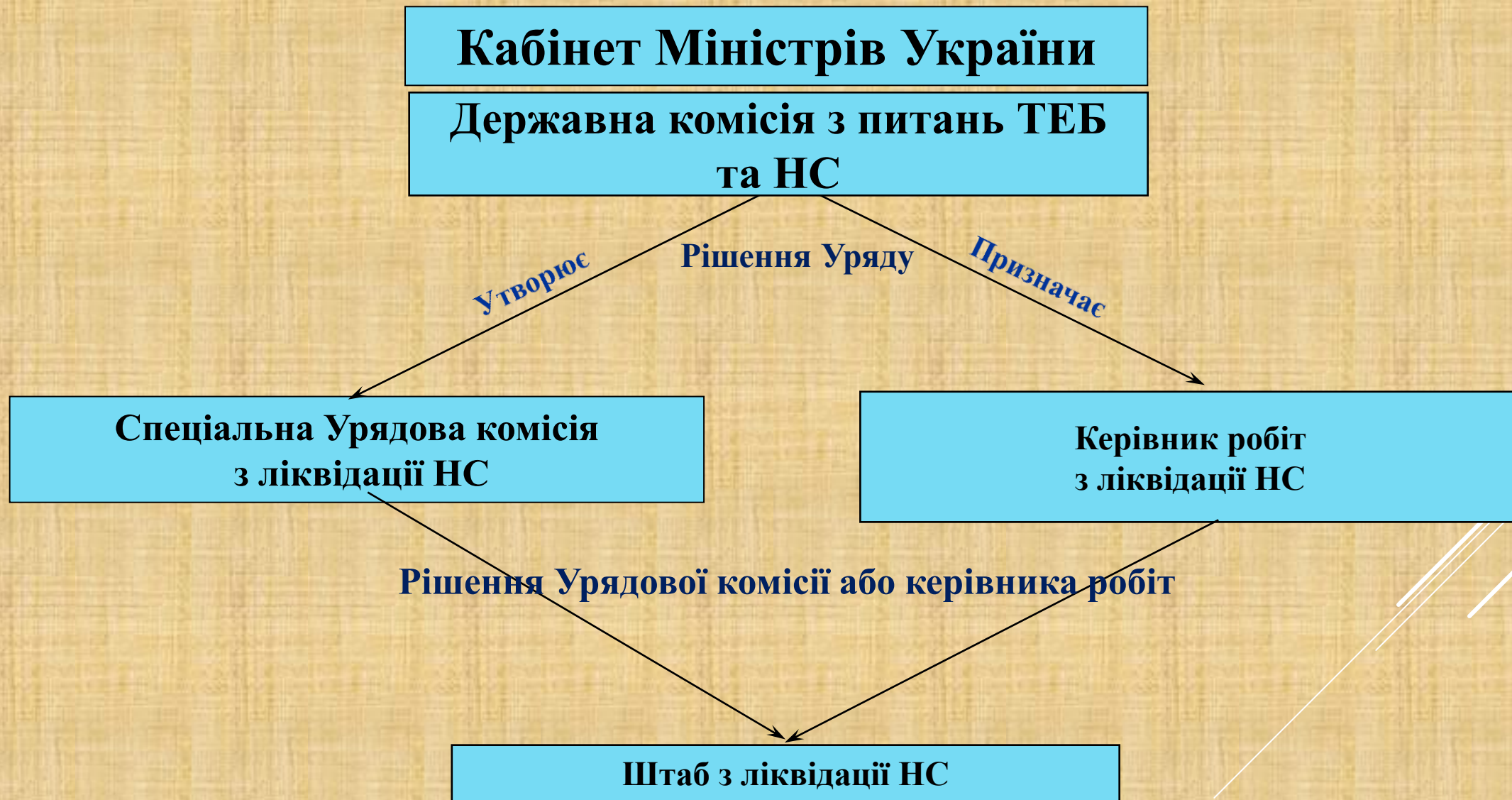
Для забезпечення сталого управління суб'єктами забезпечення ЦЗ та реалізації функцій, передбачених на особливий період, органами державної влади, органами місцевого самоврядування, СГ використовується державна система пунктів управління (ПУ). Перелік органів державної влади, які створюють ПУ державної системи, та вимоги до них визначаються КМУ.

Кодекс цивільного захисту України

Алгоритм утворення органів управління при виникненні НС державного рівня

Кодекс цивільного захисту України

Завдання Державної комісії з питань ТЕБ та НС:

координація діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади та визначення шляхів та способів вирішення проблемних питань, пов'язаних з функціонуванням ЄДСЦЗ;

підвищення ефективності діяльності центральних і місцевих органів виконавчої влади під час реагування на НС;

погодження положення про регіональні комісії з питань ТЕБ та НС.

ПКМУ від 26.01.2015 р. № 18 “ Про Державну комісію з питань ТЕБ та НС”

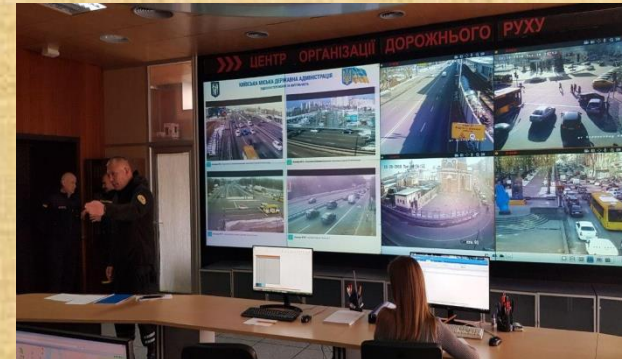

► Основні функції органів управління при ліквідації НС державного рівня

Спеціальна Урядова комісія, як колегіальний орган, забезпечує координацію та виконання всього комплексу заходів з ліквідації НС.

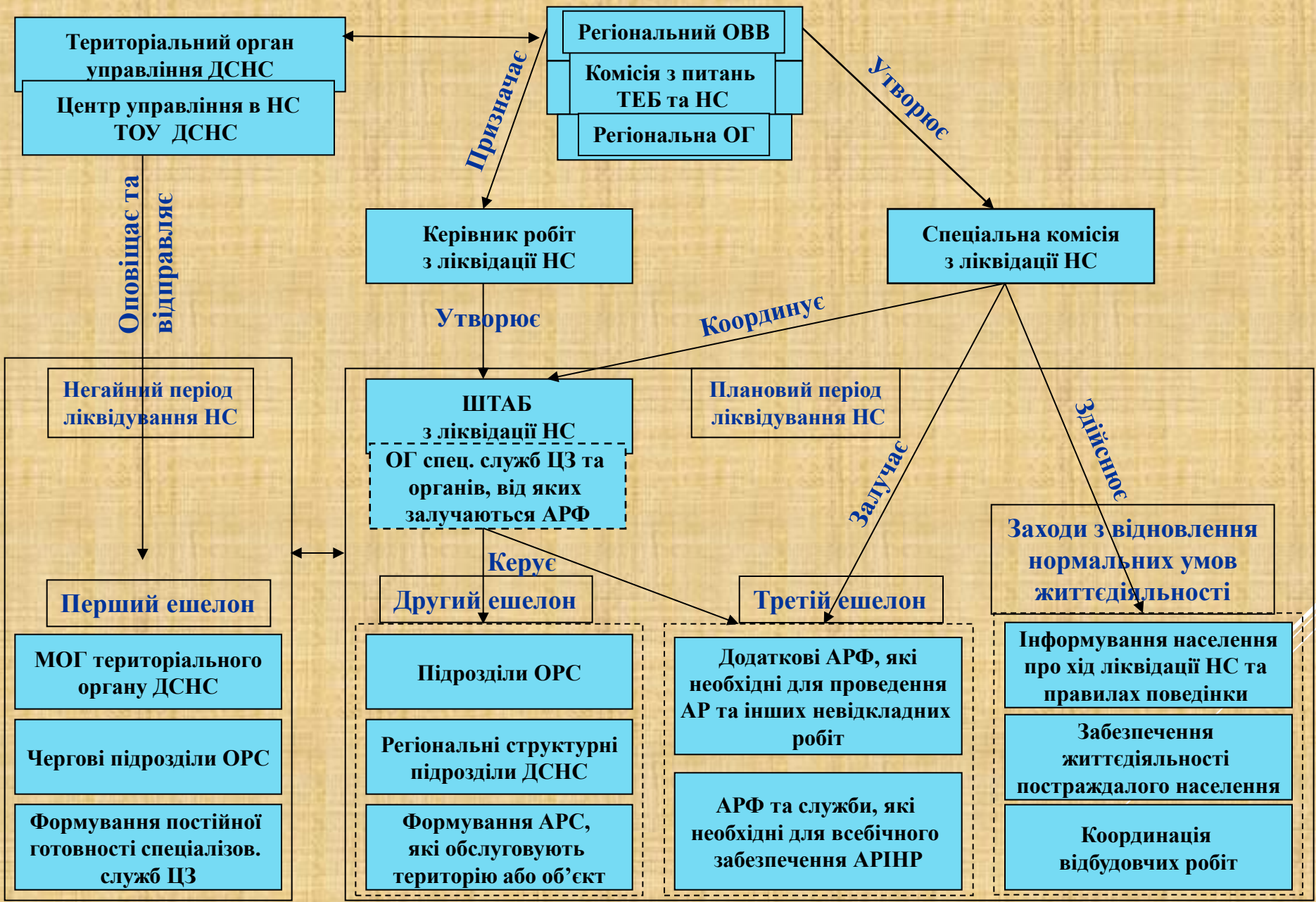
Керівник робіт з ліквідації НС безпосередньо на головному напрямку ліквідації НС здійснює організацію робіт з рятування людей і ліквідації НС. На нього покладається управління усіма аварійно-рятувальними службами та формуваннями, що залучаються до ліквідації НС.

Штаб з ліквідації НС безпосередньо забезпечує виконання рішень спеціальної Урядової комісії та (або) керівника з ліквідації НС щодо управління проведенням всього комплексу аварійно-рятувальних та інших невідкладних робіт.

Організаційна структура управління у період ліквідування НС регіонального рівня

2.3. Міжнародне співробітництво у сфері цивільного захисту

Міжнародне співробітництво ДСНС України – це цілеспрямована діяльність структурних підрозділів, територіальних органів, установ та організацій, що належать до ДСНС України, щодо встановлення і розвитку зв'язків з відповідними структурами іноземних держав та міжнародних організацій згідно з чинним законодавством України та нормами міжнародного права.

Метою міжнародного співробітництва є:

зміцнення безпеки держави та забезпечення у міжнародних відносинах її національних інтересів у сфері попередження, реагування та ліквідації наслідків НС;

сприяння процесам європейської інтеграції України, поширення позитивного іміджу України;

сприяння розвитку підрозділів ДСНС України, досягненню спроможності виконувати спільні завдання з пошуково-рятувальними підрозділами іноземних держав з подолання наслідків НС під егідою ООН, ЄС, НАТО, інших міжнародних організацій;

сприяння підвищенню науково-технічного потенціалу України, оснащенню підрозділів ДСНС України сучасним спеціальним обладнанням і технікою.

Співробітництво з міжнародними організаціями

ООН – Організація Об'єднаних Націй

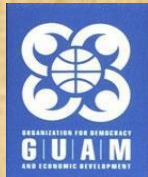
Європейський Союз

НАТО – Організація Північноатлантичного договору

ОБСЄ – Організація безпеки та співробітництва в Європі

ГУАМ - Організація за демократію та економічний розвиток

СНД – Співдружність Незалежних Держав

ОЧЕС – Організація Чорноморського економічного співробітництва

ДП “Мобільний рятувальний центр”

**проведення аварійно-рятувальних
робіт підвищеної складності**

**пошук людей у завалах із
залученням рятувальних собак**

робота Мобільного госпіталю

РОБОТА МІСІЙ МІЖНАРОДНИХ ОРГАНІЗАЦІЙ З ПИТАНЬ ПРОТИМІННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Для визначення масштабів забруднення території України вибухонебезпечними предметами (ВНП), міжнародними організаціями проведено ряд оцінних місій по організації робіт з розмінування:

Експертами Женевського міжнародного центру гуманітарного розмінування (GICHD)

Міжнародним Комітетом Червоного Хреста (ICRC)

Службою протимінної діяльності ООН (UNMAS)

Експертами Європейського Союзу та ОБСЄ

ВИКОНАННЯ ПІДРОЗДІЛАМИ ДСНС УКРАЇНИ РОБІТ З ГУМАНІТАРНОГО РОЗМІНУВАННЯ

Протягом 2017 року піротехнічними підрозділами ДСНС України здійснено майже 12 тис. 700 виїздів, виявлено, вилучено та знешкоджено понад 76 тис. 800 ВНП

Піротехнічні підрозділи ДСНС України розташовані у кожному регіоні України і забезпечують оперативне реагування на випадки виявлення ВНП та проведення планових робіт з гуманітарного розмінування територій

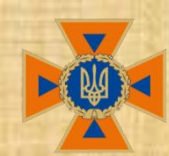
Участь в міжнародних гуманітарних операціях

**Протягом 1999-2018 років
надано
гуманітарну допомогу
27 країнам світу**

Афганістан, Алжирська Народна Демократична Республіка, Грузія, Індія, Індонезія, Ірак, Іран, Киргизія, КНР, Куба, Ліванська Республіка, Македонія, Молдова, Монголія, Пакистан, Польща, Російська Федерація, США, Таджикистан, Туреччина, Чехія, Федеративна Демократична Республіка Ефіопія, Гаїті, Угорщина, Японія, Лівія, Туреччина.

Участь в міжнародних гуманітарних операціях

1999 Турецька Республіка - 185 рятувальників МНС проводили пошуково-рятувальні роботи в районі землетрусу. Лікарями мобільного госпіталю МНС надано медичну допомогу **5 432** постраждалим, в тому числі **1 847** дітям

2001 Республіка Індія - лікарями мобільного госпіталю МНС надано медичну допомогу **5 558** постраждалим від землетрусу, в тому числі **1 053** дітям

2003 Республіка Іран - лікарями мобільного госпіталю МНС надано медичну допомогу **7 304** постраждалим від землетрусу, в тому числі **1 890** дітям

2005 Республіка Пакистан - лікарями мобільного госпіталю МНС надано медичну допомогу **10 758** постраждалим від землетрусу, в тому числі **1 437** дітям

2010 Республіка Польща - рятувальним загonom МНС із затоплених територій Підкарпатського воєводства відкачано 1,5 млн. куб. м води, відведено воду від 906 житлових будинків та 978 присадибних ділянок

2.4. Реформування системи захисту населення і територій в сучасних умовах

СХВАЛЕНО

розпорядженням Кабінету Міністрів України
від 25 січня 2017 р. № 61-р

СТРАТЕГІЯ реформування системи Державної служби з надзвичайних ситуацій

Мета Стратегії

реформування системи ДСНС та підвищення її спроможності щодо забезпечення виконання у взаємодії з іншими складовими сектору безпеки і оборони завдань з протидії загрозам національній безпеці у сфері цивільного захисту.

Реалізацію Стратегії передбачається здійснювати протягом 2017-2020 років

Перший етап (2017 рік)

- 1. Планується передача майнових комплексів державних пожежно-рятувальних підрозділів (ПРП) та іншого майна ДСНС з державної в комунальну власність.**
- 2. Покладення на органи місцевого самоврядування повноважень із забезпечення пожежної безпеки населених пунктів і територій.**
- 3. Посилення відповідальності керівників суб'єктів господарювання за порушення вимог щодо пожежної та техногенної безпеки шляхом запровадження дієвих адміністративних санкцій.**
- 4. Визначення необхідної кількості ПРП (пожежних частин) місцевої і добровільної пожежної охорони в об'єднаних територіальних громадах з урахуванням часу прибуття до місця виклику (10 хвилин у місті та 20 хвилин у сільській місцевості).**

Реалізацію Стратегії передбачається здійснювати протягом 2017-2020 років

Другий етап (2018 рік)

1. Реорганізація сил цивільного захисту ДСНС. До їх складу будуть входити: аварійно-рятувальні, спеціальні та спеціалізовані підрозділи, які безпосередньо підпорядковуються апарату ДСНС, регіональні аварійно-рятувальні підрозділи, державні ПРП ДСНС, об'єктові ПРП.

2. Передача об'єднаним територіальним громадам за їх погодженням майнових комплексів державних ПРП ДСНС у сільських населених пунктах, в яких відсутні об'єкти підвищеної небезпеки або соціально значущі об'єкти.

3. Формування структурних підрозділів (або призначення окремих посадових осіб) з питань ЦЗ в складі виконавчих органів об'єднаних територіальних громад.

4. Ведення обліку сил цивільного захисту, визначення зон відповідальності щодо реагування на НС державних пожежно-рятувальних підрозділів ДСНС, пожежно-рятувальних підрозділів (пожежних частин) місцевої і добровільної пожежної охорони, комунальних АРС об'єднаних територіальних громад.

Реалізацію Стратегії передбачається здійснювати протягом 2017-2020 років

Третій етап (протягом 2019-2020 років)

- 1. Оптимізація організаційної структури ДСНС на державному, регіональному, територіальному та об'єктовому рівні, створення резерву служби цивільного захисту відповідно до законодавства та здійснення підготовки осіб, включених до такого резерву.**
- 2. Уведення в експлуатацію повітряних суден, призначених для виконання авіаційних робіт з пошуку і рятування, пожежогасіння, транспортування та інших завдань**
- 3. Накопичення оперативного матеріального резерву, який створюється ДСНС для запобігання виникненню НС і ліквідації їх наслідків.**
- 4. Переоснащення мобільних медичних формувань ДСНС (мобільних медичних пунктів) сучасною медичною технікою та медичним майном.**
- 5. Модернізація системи централізованого оповіщення населення на державному та регіональному рівні, створення системи оповіщення на рівні об'єднаних територіальних громад.**

3. Інститут державного управління у сфері ЦЗ в системі освітньої діяльності

3.1. Напрямки освітянської діяльності Інституту

Основними напрямками діяльності Інституту як галузевого закладу вищої освіти є:

здійснення післядипломної освіти;

провадження наукової і науково-технічної діяльності у сфері цивільного захисту.

Головними завданнями Інституту є:

проведення освітньої діяльності, пов'язаної з отриманням вищої освіти, підвищенням кваліфікації, навчанням за іншими формами післядипломної освіти;

здійснення науково-методичного та навчально-методичного забезпечення навчального процесу з післядипломної освіти;

проведення навчання з домедичної допомоги рятувальників ДСНС на базі відповідного навчально-тренувального підрозділу Інституту;

навчання персоналу ДСНС іноземної (англійської) мови.

Інститут здійснює освітню діяльність відповідно до ліцензії серія АЕ № 636109 Міністерства освіти і науки України

**Перепідготовка спеціалістів у галузі знань “Цивільна безпека” зі спеціальності
“Пожежна безпека”**

Підвищення кваліфікації:

**керівного складу та фахівців, діяльність яких пов’язана з організацією і
здійсненням заходів з питань ЦЗ, начальницького складу органів і підрозділів
служби ЦЗ та керівного складу і фахівців сил ЦЗ у галузі знань 1702 “Цивільна
безпека”;**

**викладачів навчальної дисципліни “Безпека життєдіяльності” та “Цивільний
захист”;**

**державних службовців II-VII категорій посад у сфері ЦЗ у галузі знань 1501
“Державне управління”.**

**У 2018 році отримані ліцензії на освітню діяльність у галузі знань 26 “Цивільна
безпека” за спеціальністю 261 “Пожежна безпека” (магістратура)**

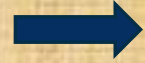
**28 “Публічне управління та адміністрування” за спеціальністю 281 “Публічне
управління та адміністрування” (магістратура, аспірантура)**

3.2. Використання сучасних форм та методів навчання

Навчання в Інституті здійснюється за такими формами:
очна (денна); заочна (дистанційна)

МЕТОД МОЗГОВОЇ АТАКИ

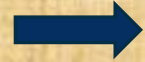
Метод розв'язання невідкладних завдань за короткий час. Необхідно висловити як можна найбільшу кількість ідей за невеликий проміжок часу, обговорити їх та класифікувати.

КРУГЛИЙ СТІЛ

Слухачі пробують обґрунтовано поставити питання по темі обговорення, серйозно аргументувати підходи до їхнього вирішення, а також повідомити про вдалий і невдалий досвід

**СИТУАЦІЙНИЙ
АНАЛІЗ**

Слухачі, ознайомившись з описом проблеми, самостійно аналізують ситуацію, діагностують проблему й надають свої ідеї й рішення в дискусії з іншими слухачами

ДИСКУСІЯ

Активний метод проведення занять мобілізуючий практичні й теоретичні знання, погляди слухачів на проблему, що розглядається.

**АНАЛІЗ КОНКРЕТНИХ
СИТУАЦІЙ**

Традиційний аналіз конкретних ситуацій, що включає глибоке дослідження реальної або імітованої ситуації.

**АНАЛІЗ КРИТИЧНИХ
ВИПАДКІВ**

Розгляд однієї події з метою усвідомлення досвіду, формулювання висновків та планування дій, які можуть дати позитивні зміни в майбутньому.

Інтерактивні методи навчання в Інституті

- Використання інтерактивної дошки під час проведення занять
- Проведення занять з виїздом НПП в міністерства та ОДА України
- Використання дистанційної форми навчання слухачів
- Проведення занять за методом «Case-study»
- Проведення практичних занять на території суб'єктів господарювання та оперативно-рятувальних загонів
- Проведення занять з школярами

3.3. Безпека життєдіяльності населення

Дії населення під час виникнення техногенної або соціальної загрози

Правила безпечної поведінки в громадських місцях

Будьте уважні. якщо ви звернули увагу на людей, чия поведінка здалася вам дивною, помітили кинутий незвичайний предмет або звернули увагу на інші підозрілі дрібниці, повідомте про це співробітникам право-охоронних органів

Домовтеся з членами сім'ї про план дій у надзвичайних обставинах, визначте постійне місце зустрічі в екстреній ситуації, запишіть номери телефонів та адреси електронної пошти один одного

Ніколи не приймайте від незнайомих пакетів і сумки, не залишайте свій багаж без нагляду

Якщо почалася метушня або ви помітили активне пересування співробітників спецслужб у певному напрямку, ідіть в інший бік

Сигнал оповіщення

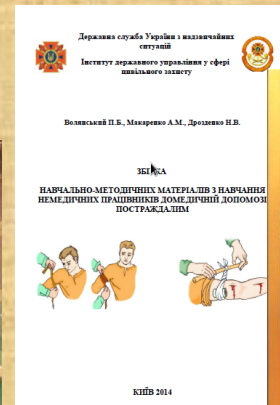
Домедична допомога

Розроблена та реалізована навчальна програма II рівня підготовки з надання домедичної допомоги на основі навчально-тренувальної програми «Перший на місці події» і розрахована на 64 навчальні години.

Програма курсу ґрунтується на уніфікованих клінічних протоколах медичної допомоги та на алгоритмах міжнародних курсів Emergency Medical Responder, BLS, ITLS, PhTLS.

Загальна кількість навчених співробітників ДСНС 1695 осіб.

Загальна кількість навченого населення 1900 осіб.

Дії населення під час виникнення техногенної або соціальної загрози на станції метрополітену

повідомити працівника метрополітену (чергового на станції метрополітену);

зателефонувати до компетентних органів та вказати місце (адресу, район), де виникла надзвичайна ситуація або подія;

виконувати всі вказівки (команди) працівників метрополітену, намагатися попередити виникнення паніки серед людей;

закривати органи дихання зволоженою тканиною, через яку можна дихати у разі сильного задимлення;

рухаючись до ескалаторів за можливістю допомагати пасажирам із дітьми, жінкам, літнім людям, інвалідам;

при виході з місця надзвичайної ситуації або події залишатися у безпечному місці для отримання лікарської медичної допомоги (за необхідності) та наданні інформації працівникам правоохоронних органів щодо ймовірних причин виникнення надзвичайної ситуації або події;

надавати домедичну допомогу постраждалим (за можливістю).

Дії населення під час виникнення техногенної або соціальної загрози в вагоні метрополітену

відчувши запах диму, негайно повідомте машиніста про пожежу по переговорному пристрою і виконуйте всі його вказівки

при зупинці поїзда у тунелі не намагайтеся покинути його без команди машиніста, не торкайтеся до металевого корпусу вагона

відкривати двері вагону тільки за командою машиніста потягу;

вийти з вагону й рухатися вперед у напрямку руху потяга до найближчої станції метрополітену;

рухатися вздовж колії між рейками групами, не торкаючись до струмопровідних шин (збоку від рейок);

бути уважним під час виходу з тунелю поблизу станції метрополітену;

після прибуття на станцію виходити із вагона, пропускаючи вперед дітей і людей похилого віку;

перевірити, чи не залишився хто-небудь у вагоні, за необхідності допомогти їм вийти;

сповістити про НС або подію чергового по станції метрополітену;

зателефонувати до компетентних органів та вказати місце (станцію або ділянку між станціями метрополітену), де виникла НС або подія;

виконувати команди (вказівки) працівників метрополітену щодо евакуації з місця НС або події.

Дії населення під час виникнення техногенної або соціальної загрози у громадському транспорті

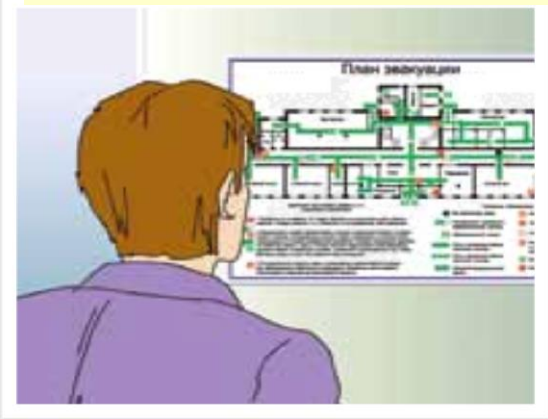
Звертайте увагу на залишені сумки, портфелі, іграшки чи інші предмети у яких можуть знаходитися саморобні вибухові пристрої.

Негайно !!!!! За допомогою кнопки виклику водія, переговорного пристрою чи іншим способом повідомте про знахідку водія транспортного засобу.

У жодному разі не відкривайте знайдені пакети чи сумки, не торкайтеся до них і попередьте про це оточуючих про можливу небезпеку.

ПРАВИЛА БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ В ГРОМАДСЬКИХ МІСЦЯХ

Завжди дізнавайтеся, де знаходяться запасні виходи з приміщення

Якщо почалася метушня або ви помітили активне пересування співробітників спецслужб у певному напрямку, ідіть в інший бік

Намагайтеся не піддаватися паніці, що б не сталося

ПРАВИЛА БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ В ГРОМАДСЬКИХ МІСЦЯХ

Будьте уважні. якщо ви звернули увагу на людей, чия поведінка здалася вам дивною, помітили кинутий незвичайний предмет або звернули увагу на інші підозрілі дрібниці, повідомте про це співробітникам правоохоронних органів

Домовтеся з членами сім'ї про план дій у надзвичайних обставинах, визначте постійне місце зустрічі в екстреній ситуації, запишіть номери телефонів та адреси електронної пошти один одного.

Ніколи не приймайте від незнайомців пакети й сумки, не залишайте свій багаж без нагляду

ПРАВИЛА БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ В НАТОВПІ

ПРАВИЛА БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ В НАТОВПІ

Не розслабляйтеся й не дозволяйте себе здавити. якщо натовп великий, то краще змиріться і дозвольте йому нести вас у напрямку руху.

Діти повинні йти попереду дорослих. закрийте дітей спиною або посадіть їх собі на плечі.

Намагайтеся бути в центрі натовпу (тут більше повітря, можливостей для маневрів). будь-якими способами намагайтеся втриматися на ногах.

Не займайте місць біля до стін, у кутах залу, звідки утруднена втеча і де є небезпека бути розчавленим натовпом

ПРАВИЛА БЕЗПЕЧНОЇ ПОВЕДІНКИ В НАТОВПІ

Якщо у вас є які-небудь громіздкі речі: валіза, рюкзак, великі сумки - киньте їх, вони можуть стати причиною вашого падіння

У разі тисняви глибоко вдихніть і розведіть зігнуті в ліктях руки трохи вбік, щоб грудна клітина не була здавлена - ви зможете амортизувати тиск натовпу та захистити себе від здавлювання

Міцно тримайте дитину за руку або несіть їй на руках, якщо вона зовсім мала

Діти повинні йти попереду дорослих. закрийте дітей спиною або посадіть їх собі на плечі.

Значимість процесу підвищення кваліфікації з питань цивільного захисту

Аналіз сучасних надзвичайних подій та НС в світі та Україні на даний час свідчить про те, що, на жаль, щорічно гине велика кількість працездатного населення і дітей. Зростає масштабність наслідків аварій, катастроф і стихійних лих, що ставить проблему ЦЗ, запобігання виникненню НС і ліквідації або мінімізації їх наслідків як найбільш актуальну.

Здобутки інституту з рішення цієї проблеми за 2017 – 2018 навчальний рік:

Загальна кількість осіб, які пройшли навчання в Інституті за період з 01.09.2017 р. по 22.06.2018р. – 1235 осіб (за державним замовленням – 1009, на договірних засадах - 198). Відповідно до додаткових замовлень проведено навчання ще для 1198 осіб. Загальна кількість за навчальний рік з урахуванням окремих доручень – 2433 особи.

Відкрито дві магістратури у галузі знань 26 «Цивільна безпека» за спеціальністю 261 «Пожежна безпека» та у галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування», спеціалізація «Управління в умовах надзвичайних ситуацій».

Відкрито аспірантуру за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування».

Створено нову кафедру авіації та авіаційного пошуку і рятування.

Проведено навчання з домедичної допомоги центрального апарату ДСНС - загальна кількість навчених співробітників ДСНС 1695 осіб.

Розроблена та реалізована навчальна програма з надання домедичної допомоги яка ґрунтується на уніфікованих клінічних протоколах медичної допомоги та на алгоритмах міжнародних курсів Emergency Medical Responder, BLS, ITLS, PhTLS - загальна кількість навченого населення 1900 осіб.

Дякую за увагу!

Three parallel white lines of varying lengths are positioned in the bottom right corner of the slide, slanted upwards from left to right.